

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 11.06.1963, sp. zn. 3 Cz 38/63, ECLI:CZ:NS:1963:3.CZ.38.1963.1

Číslo: 62/1963

Právní věta:

Nebyl-li splněn základní účel osvojení, jímž je nahradit nezletilému dítěti chybějící rodinné prostředí, nemůže soud osvojení vyslovit. Tak je tomu zejména v případě, kdy osvojitel, který je druhým manželem matky dítěte, nesdílí s matkou dítěte společnou domácnost a dítě je vychováváno v rodinném prostředí své matky, resp. jejích rodičů.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 11.06.1963

Spisová značka: 3 Cz 38/63

Číslo rozhodnutí: 62

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Osvojení

Předpisy: 67/1956 Sb. § 43

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Podle obsahu spisu bývalého lid. soudu civilního v Praze rozvedení manželé J. S. a E. S. jsou rodiči nezl. M. S., nar. 18. července 1954, jenž byl svěřen do výchovy a výživy své matky.

Dne 8. srpna 1959 došel na bývalý lidový soud civilní v Praze návrh matky dítěte E. S., znovu provdané G. na osvojení nezletilého manželem matky M. G. Otec dítěte s osvojením souhlasil, což prohlásil do protokolu u soudu dne 5. října 1959. Při ústním jednání dne 20. ledna 1960 manžel matky do soudního zápisu výslovně prohlásil, že osvojuje nezletilého a souhlasí s tím, aby byl zapsán do matriky jako jeho otec.

Býv. lidový soud civilní v Praze pak usnesením ze dne 20. ledna 1960 vyslovil osvojení nezl. M. S. manželem jeho matky s tím, že osvojitel bude zapsán do matriky jako otec osvojence. Toto usnesení bylo doručeno přítomným účastníkům, totiž matce dítěte, orgánu péče o mládež – odboru školství a kultury rady ONV i osvojiteli dítěte, kteří potvrdili doručení tohoto usnesení svým podpisem a vzdali se práva stížnosti. Otci dítěte doručeno bylo toto usnesení podle výkazu o doručení dne 10. července 1962. Usnesení je pravomocné.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané předsedou Nejvyššího soudu, že rozhodnutím býv. lid. soudu civ. v Praze byl porušen zákon.

Odůvodnění:

Návrh na přivolení k osvojení dítěte, jenž došel na bývalý lidový soud civilní v Praze dne 8. srpna 1959, byl podepsán matkou dítěte a podán v jejím zastoupení i v zastoupení manžela matky jeho právním zástupcem. Podle obsahu tohoto návrhu uzavřela matka dítěte manželství s M. G. dne 22. července 1959. V té době neměli manželé společné bydliště, neboť M. G. bydlel v Příbrami, v místě svého zaměstnání, E. G. i s nezletilým dítětem pak v Praze. Proto také ke stížnosti E. G. do usnesení lidového soudu v Příbrami ze dne 8. 10. 1959, jímž převzal tento soud vedení opatrovnictví nezletilého M. S., krajský soud v Praze usnesením ze dne 18. listopadu 1959 napadené usnesení zrušil s tím, že příslušným k vedení opatrovnictví zůstává lidový soud civilní v Praze, když matka i s nezletilým synem má trvalé bydliště v Praze.

Smyslem a účelem osvojení podle § 63 a násl. zákona o právu rod. je nahradit nezletilým dítětem chybějící rodinné prostředí, při čemž osvojení musí být k prospěchu dítěte. Tak tomu bude především v případech osvojení dětí útlého věku, kterým zdárné rodinné prostředí chybí a jež jsou proto umístěny v kolektivní péči.

Nezletilý M. S. jako dítě rozvedených rodičů byl soudním rozhodnutím svěřen do výchovy své matky a podle její výpovědi u lidového soudu v Příbrami dne 20. října 1959 byl vychováván buď u ní v Praze, nebo u jejích rodičů v Praze. Tak tomu bylo i po uzavření manželství matky dítěte s M. G. dne 22. července 1959, takže nezl. M. S. v době, kdy se vedlo řízení o jeho osvojení manželem matky, byl vychováván v rodinném prostředí své matky nebo jejích rodičů, nikoli však v domácnosti osvojitele. Soud měl také uvážit, že návrh na osvojení nezletilého nynějším manželem matky došel na soud šestnáctý den po uzavření manželství matky dítěte s M. G., tedy v příliš krátké době od uzavření manželství, než aby bylo lze dospět k závěru, že toto osvojení bude na prospěch dítěte. Bývalý lidový soud civilní v Praze neprošetřil poměry, v nichž žili rodiče nezl. M. i nynější manžel matky dítěte, nevyslechl prarodiče dítěte ze strany matky a nevyšetřil poměry, v jakých dítě u nich žilo, nezajímal se o povahové a charakterové vlastnosti M. G., nezjišťoval, z jakých poměrů pochází a spokojil se jen zprávou jeho zaměstnavatele o výši jeho příjmů. Nezabýval se také důvody, proč otec dítěte svolil k osvojení, když z obsahu spisu vychází najevo, že se domáhal uskutečnění soudem určeného svého styku s nezletilým synem, a to dokonce i uložením pokuty matce dítěte.

Soud měl také zjistit obsah spisu o rozvodu zákonných rodičů dítěte, i opatrovnických spisů nezl. dítěte, vyvodit z nich příslušné závěry o hodnocení osob těchto rodičů a o jejich vztahu k dítěti a měl zjistit, zdali M. G. má vyživovací povinnost k vlastním dětem a jak své rodičovské povinnosti k vlastním dětem plní. Teprve poté, kdyby všechny tyto okolnosti byly náležitě zjištěny a zhodnoceny, bylo možno dojít ke správnému závěru o tom, co je pohnutkou osvojení nezletilého dítěte a zdali zamýšlené osvojení bude ku prospěchu tomuto dítěti, jemuž až do té doby rodinné prostředí nechybělo. Při tom bylo třeba uvážit i krátkost soužití matky dítěte s M. G. a přihlídnout k osobním i povahovým vlastnostem matky dítěte a nynějšího manžela, ke způsobu jejich života, jejich zaměstnání i k tomu, že ani po uzavření manželství neměli společné bydliště, neboť si ponechali každý z nich svá dosavadní bydliště v Praze a Příbrami.

Bývalý lidový soud civilní v Praze z těchto hledisek nevycházel, nezjednal si pro rozhodnutí o osvojení náležitý podklad a vyslovil osvojení se zápisem osvojitele do matriky místo otce, aniž výsledky řízení skýtaly předpoklady pro posouzení, zda toto osvojení je k prospěchu nezletilce. Dopustil se tak vady řízení, jež mohla způsobit nesprávné rozhodnutí ve věci a porušil tak zákon v ustanovení § 1 odst. 2, § 59, § 88 odst. 2, v souvislosti s ust. § 63 zák. o právu rodinném.